

Háda Béla

Új időszámítás? Mianmar a 2015. évi parlamenti választások után

A Mianmari Államszövetség Köztársasága 2010 óta zajló belpolitikai átalakulásának szakaszait értékelve már igencsak elhasználódott fordulatként hat a „történelmi” jelző. Nem vitás ugyanakkor, hogy a 2015. november 8-án lezajlott általános törvényhozási választások a maguk nemében unikális jelentőséggel bírtak e folyamat szempontjából, komoly próba elé állítva az addigi alkotmányos és belpolitikai reformokat. E voksolás során 1990 után első ízben nyílt országos szinten lehetőség arra, hogy a demokratikus polgári ellenzék „zászlóvivőjének” tekintett, Aung Szán Szu Csi vezette Nemzeti Liga a Demokráciáért (NLD) megmértesse a választók előtt, és megszerezze a többséget az ország parlamentjében.¹ Ezzel egyszerre olyan kihívás elé is állítja a kiforródott rendszert, amely alkalmas annak felfedezésére, hogy a politikai élet kulisszái mögé húzódott katonai elit mennyire áll ki a reformok mellett, és hajlandó-e tudomásul venni legnagyobb kritikusanak domináns szerepbe kerülését. Elemzésünk Mianmar közelmúltjának, valamint politikai struktúrájába kódolt belső anomáliáinak értékelésével veszi számba az új, reménybeli polgári kabinet előtt tornyosuló kihívásokat.

Öt mozgalmas év

Mianmar több mint húsz év közvetlen katonai uralom után 2010-től lépett a parlamentarizmus restaurációja és az óvatos liberális reformok útjára, amitől az ország fejlődési kilátásainak javulását, nemzetközi elszigeteltségének felszámolását és nem utolsósorban nagyhatalmi kapcsolatainak kiegyensúlyozódását várták.² Noha a felülről vezérelt folyamatot sok (és jogos) kétség kísérte, a nyugati hatalmak általában kedvezően fogadták a fejleményeket. Az Amerikai Egyesült Államok pedig – a várakozásoknak megfelelően – a Kína nagyhatalmi emelkedésétől meghatározott kelet-ázsiai stratégiai perspektívák szempontjából értékelte a mianmari törekvéseket, és óvatosan bár, de támogatta őket. E támogatás az adott történelmi pillanatban csaknem minden érintett fél számára a legelfogadhatóbb kompromisszumot jelentette. Mianmar fegyveres erőinek (az úgynevezett Tatmadaw-nak) 1988. szeptember 18-i nyílt hatalomátvételét követően lényegében két évtizeden át minden külső és belső törekvés megghiúsult a kiépülő szigorú pretoriánus rezsim fellazítására vagy megbuktatására. A hatalmi pozícióba kerülő tábornoki junta ráadásul hathatós támogatásra lelt a Kínai Népköztársaság részéről, és 1997 júliusától az ASEAN

1 Az 1990. május 27-én lezajlott választásokról lásd Tonkin, Derek: The 1990 Elections in Myanmar: Broken Promises or a Failure of Communication? *Contemporary Southeast Asia*, Vol. 29, No. 1, 2007. 33–54. és 35–36. o.

2 A folyamatról részletesen Háda Béla: A mianmari katonai diktatúra húsz esztendeje és a 2010. évi választások. *ZMNE SVKI Elemzések*, 2010/15.

is tagjai közé fogadta az országot. A demokratikus ellenzék zászlóshajójának tekintett Nemzeti Liga a Demokráciáért és ikonikus vezetője, Aung Szán Szu Csi – amennyire ezt érzékelni lehetett – továbbra is igen nagy népszerűségnek örvendett, politikai stratégiája a rendszerrel szemben azonban a Mahátma Gandhi által ihletett békés rezisztencián és az erkölcsi fölény demonstrálásán alapult. A tábornokok nyílt provokálásától, esetleges polgárháborús helyzet vállalásától – amiben Mianmarnak amúgy jelentős és szomorú „hagyományai” alakultak ki – következetesen távol tartotta magát. Mindennek következményeként a rendszer tehát belülről nem tűnt megdönthetőnek, így a nyugati hatalmak számára sem kínálkozott más erőszakmentes megoldás, mint a tábornokok játékszabályainak – legalább ideiglenes jellegű – tudomásul vétele.

Mindennek persze ára volt a lakosság számára: Délkelet-Ázsia második legnagyobb kiterjedésű (igaz, „csak” ötödik legnépesebb) állama drágán fizettet azért, hogy a huszadik század végén elmulasztotta levonni a megfelelő tanulságokat a nemzetközi környezet változásából, és megkísérelte függetleníteni magát a globalizálódó világ alapfolyamataitól. Mianmar (ahogy az addigi Burmát 1989 júliusa óta nevezik) jelentős természeti erőforrásai és kulturális javai ellenére valamennyi gazdasági és társadalmi mutatóját tekintve a világ egyik legelmaradottabb államává süllyedt. Az egy főre jutó GDP tekintetében 2015-ben is mindössze Kambodzsát előzi meg a térségben (vásárlóerő-paritáson körülbelül 5208 dolláros értékkel).³ Ez már komoly előrelépés, hiszen sokáig az utolsónak számított. A 2008. évi mélyponthoz képest a gazdaság növekedése dinamizálódott az elmúlt évek során. Mértéke 2015-ben az Ázsiai Fejlesztési Bank várakozásai szerint 8,3% körül alakulhat majd,⁴ igaz, ezt a szerény bázisadat is támogatja, és még mindig nem közelíti meg a 2008 előtti két számjegyű értékeket.⁵ „Csodáról” tehát még nincsen szó, de tény, hogy a mianmari kormánynak az elmúlt években sikerült dinamizálnia az ország gazdaságát, a fejlődés fennmaradását illetően pedig általában optimisták a nemzetközi szervezetek.

Nem minden esetben lehetnek azonban ennyire derűlátóak: az ENSZ Human Development Indexe szerinti rangsorolásban az ország a szubszaharai Afrika államaival kerül egy kategóriába (2014-ben a 161. helyre, Angola és Ruanda közé sorolták).⁶ Siralmasabb társadalmi viszonyok Ázsiában ma valóban csak Afganisztánt és Észak-Koreát jellemzik. Növekvő társadalmi feszültségeinek pedig meghatározó szerepe volt a mianmari „rendszerváltás” megindításában is. Utóbbi a 2007-ben kirobbant országos tüntetésektől (az úgynevezett sáfrányforradalom) és a katonai junta erre adott válaszaitól, köztük az alkotmányozási folyamat elindításától datálhatjuk.⁷ A 2008. évi alkotmány⁸ elfogadását követően lehetőség nyílt a többpárti törvényhozás újbóli felállítására is.

A 2010-es választásokat a zömmel egykori katonákat tömörítő Szövetségi Szolidaritás és Fejlődés Pártja (USDP) nyerte meg, a parlamenti helyek körülbelül 80%-át foglalva

3 Lásd Myanmar GDP and Economic Data. *Global Finance*, 2015. 11. 06.

4 Myanmar: Economy, *Asian Development Bank*, 2015. 11. 06.

5 Myanmar GDP and Economic Data. *Global Finance*, 2015. 11. 06.

6 United Nations Development Programme. *Human Development Reports*. 2015. 11. 04.

7 Lásd Steinberg, David I.: The United States and Myanmar: a 'boutique issue'? *International Affairs*, Vol. 86, Issue 1, 2010, 176. o.

8 Az alkotmány szövegét lásd: *Constitution of the Republic of the Union of Myanmar* 2010. 10. 25.

el.⁹ Sikeréhez az NLD választási bojkottja kellett, aminek következtében a választók zöme azt a pártot támogatta, amelyben a reformokhoz szükséges erőt látta. Ehhez képest paradoxnak hat, hogy mikor 2011-ben Thein Szein nyugállományú vezérezredes, a leköszönő katonai kormányzat egyik vezető személyisége – immáron civilbe öltözve – került az elnöki székbe, világossá vált, hogy a folyamatosság biztosított az előző rendszer elitjével, és a reformok tekintetében csak óvatos, a katonai érdekeket szem előtt tartó haladásra lehet számítani. Thein Szein személyét ugyanakkor hajlandóak voltak elfogadni az ország megnyitásában érdekelt nyugati vezetők is. Optimizmusuk nem minden alap nélkül való volt: a junta emberei a társadalmi feszültségek enyhítése mellett a politikai nyitástól az ország külső folyamatok táplálta stratégiai dilemmáiból is kiutat reméltek. Mianmar relatív nemzetközi elszigeteltsége (melyet – mint jeleztük – ASEAN-tagsága az ezredfordulótól némileg oldott) persze korántsem azt jelentette, hogy a külvilághoz fűződő viszony ne lett volna meghatározó jelentőségű kérdés az ország irányítói számára. A központi problémát – az érzékeny geostratégiai környezetben elhelyezkedő, egyensúlyozásra kényszerülő államoknál megszokott módon – a nagyhatalmakhoz fűződő viszony jelentette. A Kínai Népköztársaság partnersége két évtized alatt gazdasági és biztonságpolitikai szempontból is kiemelkedő jelentőségűvé vált,¹⁰ jóllehet a tárgyalótermeket elhagyva mindkét ország kormányzata gyanakvással és némi ellenszenvvel figyelte a másik tevékenységét. A Kína felé való egyoldalú elköteleződés ugyanakkor a legkevésbé sem felelt meg a katonai junta által preferált erős szuverenitási törekvéseknek, és persze ellentétes volt hagyományos, mindenkitől való távolságtartást preferáló stratégiai kultúrájukkal is. A politikai oldódás esélyt kínált a Pekingtől való relatív távolodásra és más, nyugati partnerekkel való kapcsolatépítésre a kínai befolyás kiegyensúlyozása érdekében. Mindez persze közel sem jelenthette a szakítást Mianmar és északkeleti szomszédja között. Maga Thein Szein is Pekingben tette első hivatalos látogatását 2011. május 26-án, ahol partnerei már stratégiai jellegűnek nevezték a két állam együttműködését.¹¹ Megfigyelhető volt azonban, hogy az új kormányzat egyes kérdésekben hajlamos eltávolodni a kínai érdekektől (főként, ha azok megítélése a közvéleményben sem egyértelműen pozitív), és megindult a közeledés az Amerikai Egyesült Államok felé is. Thein Szein így 2011. november 30-án – 55 év után – amerikai külügyminisztert köszönhetett az országban Hillary Clinton személyében.¹² Őt 2012 novemberében Barack Obama elnök követte,¹³ aki 2014 novemberében újra felkereste a délkelet-ázsiai országot.¹⁴ Obama jól érzékelhetően előtérbe helyezte az USA helyi stratégiai érdekeit, és nem gyakorolt túlzott nyomást a mianmari kormányra a liberális reformok gyorsítása érdekében. Amennyiben az USA azzal számolt, hogy az érvényes

9 Pro-militari party 'wins' Burmese election. *BBC News*, 2010. 11. 09.

10 Erről lásd Egretreau, Renaud: India and China Vying for Influence in Burma – A New Assessment. *India Review*, Vol. 7, No. 1, 2008. 39. o.

11 Lásd Sun, Yun: China's Strategic Misjudgement on Myanmar. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Vol. 31 (2012), No. 1, 80. o.

12 Myers, Steven Lee: Greeted Quietly, Clinton Arrives in Myanmar. *The New York Times*, November 30, 2011. (2012. 04. 05.) és Hillary Clinton Burma visit: Suu Kyi hopeful on reforms. *BBC News Asia*, December 2, 2011. (2012. 04. 05.)

13 Talev, Margaret – Kate, Daniel Ten: Obama Asia Trip to Mark First Myanmar Stop by U.S. President. *Bloomberg*, November 9, 2012. (2015. 11. 06.)

14 Einhorn, Bruce: Obama Visits Myanmar, a Success Story That Has Soured. *Bloomberg*, November 13, 2014. (2015. 11. 06.)

feltételek mellett is ki tud bontakozni a Liga elsöprő belpolitikai támogatottsága, várakozásait a 2015. évi eredmények visszaigazolták.

A tábornokok persze nem bízták az ország (és önnön maguk) sorsát teljes egészében a demokratikus választásokban – saját hibájukon kívül – még amúgy is igen járatlan polgárookra, és alkotmányos, valamint pártpolitikai eszközökkel biztosították érdekeik állandó és hathatós képviseletét a törvényhozásban és a biztonságpolitikával kapcsolatos kormányzati döntéshozatalban és végrehajtásban is. A mianmari alkotmány problémás fejezeteivel azóta sok elemzés foglalkozott,¹⁵ e ponton a belpolitikai struktúra fejlődésére gyakorolt hatásaira érdemes reflektálnunk. Kezdetől fogva világos volt ugyanis minden érintett számára, hogy Mianmar demokratikus fejlődése előtt az alkotmány katonai szférát privilegizáló előírásai képezik a legnagyobb akadályt. Az is egyértelmű volt ugyanakkor, hogy a törvényhozás negyedét kitevő, a vezérkari főnök által kinevezett katonai képviselők azért ülnek a helyükön, hogy garantálják a fegyveres erők érdekeit, ezt viszont csak úgy tehetik meg, ha fenntartják a status quót a parlamentben, ami nem mellesleg saját egzisztenciális érdekeiknek is jól megfelelt.

Ezért, noha már a most záruló parlamenti ciklusban felvetődött az alkotmányreform igénye, ettől a katonai képviselők rendre elzárkóztak. A fegyveres erők kiterjedt formális és informális befolyása egyértelművé tette az alkotmányreform kudarcát – a kérdést a közelgő választások fair lebonyolítására hivatkozva elnapolták, lényegében a következő kormányra örökítve a belé kódolt konfliktus megvívását. Az alkotmány módosítására csak a képviselők több mint háromnegyedének támogatásával kerülhet sor, ami a „katonai negyed” vétőjogát teremti meg, függetlenül mindenféle választási eredménytől. Ehhez adódik hozzá a fegyveres erők bázisán és/vagy támogatásával szerveződött, de formailag civil pártok esetleges parlamenti képviselete, ami összességében azt eredményezi, hogy a 2008. évi alkotmánynak a civil szférát korlátozó előírásai csak a Tatmadaw támogatásával módosíthatóak. Ilyen felállás mellett egy antimilitarista pártnak a parlamenti többség biztosítása sem könnyű. A választások során betölthető mandátumok körülbelül 67%-át kell elnyernie. E mandátumokért november 8-án 90-nél is több párt színeiben több mint 6000 jelölt indult.¹⁶ Megnyugtató volt ugyanakkor, hogy Thein Szein elnök a szavazás napjának közeledtével nyíltan kiállt a nép szabadon kifejezett akaratának tiszteletben tartása mellett, vezessen az bármilyen eredményre. A november 8-i eseményt a legjelentőségtelesebb és legfontosabb választásnak nevezte Mianmar történelmében,¹⁷ és jelenlegi felfogásunk szerint aligha tévedett.

A mianmari államiság gordiuszi csomói

Az újonnan felálló kormány alapvető, mondhatnánk „nemzetstratégiai” szintű problémakörökkel néz szembe, melyek rendezésének – azok összetettsége miatt – legfeljebb nekiláthat majd. Mianmar társadalmá és politikai élete nemzedékek óta megoldatlanul görgeti

15 A szerzőtől lásd például *Választások és stratégiai útkeresés Mianmarban*. *NKE SVKK Elemzések*, 2012/6. 3–4. o.

16 *Myanmar election: Opposition confident of victory*. *BBC News*, 2015. 11. 09.

17 Fuller, Thomas: *Myanmar's People Joyful in Voting, Even With Final Results Days Away*. *The New York Times*, 2015. 11. 08.

maga előtt az államiság alapvető problémáit, melyeket az 1948. évi függetlenné válása óta elmaradt vagy megrekedt folyamatokon keresztül érzékelhetünk a legélesebben.

Ezek közül első helyen említhetjük a *nemzeti integrációt*, mely a társadalom körülbelül 60-65%-át alkotó bamar (burmán) többség és a vallási és etnikai kisebbségi csoportok egy politikai közösséggé formálását követelné. Ennek hiánya végigkíséri Mianmar jelenkori szuverén történelmét, legveszélyesebb megnyilvánulásai pedig a határtérségben zajló öszszecsapások a Tatmadaw és a nemzetiségi alapon szerveződő fegyveres csoportok között. A mianmari polgárháború áldozatainak pontos mértéke máig nem ismert, persze függ attól is, hogy mikortól számítjuk a több szakaszra bontható konfliktust. A halottak száma összesen minden bizonnyal százazres nagyságrendű, és természetesen ennek többszörösét teszik ki azok, akik otthonaik elhagyására kényszerültek. Thein Szein kormánya tűzszüneti megállapodásokkal igyekezett biztosítani valamiféle stabilitást a hegyvidéki térségekben, s megteremteni a stabil civil kormányzás és adott esetben hatalmi átmenet feltételeit. A 2015. október 15-én nyolc nemzetiségi fegyveres csoport részvételével aláírt országos tűzszüneti megállapodást egy átfogó belső békefolyamat alapjául szánják, amelyhez a többi militáns csoport csatlakozását is várják.¹⁸ A világ jelenleg „leghosszabb ideje tartó polgárháborújának” lezárására tett kísérlet széles nemzetközi támogatásra lelt, jelenleg azonban még csak félsikernek tekinthető. Az évtizedek óta küzdő Karén Nemzeti Unió csatlakozása már egy ideje biztosra volt vehető. Együttműködésük a béketörekvések nagy eredménye, hiszen a többnyire keresztény karének sokáig a legkeményebb szecesszionista ideológiát képviselték, és ezért a Tatmadaw legvéresebb támadásainak voltak kitéve. Kimaradt ugyanakkor a folyamatból a legütőképesebb harci csoportnak tartott Egyesült Wa Állami Hadsereg és a Kacsin Független Hadsereg is. Az új kormány égető feladatai közé tartozik majd a kimaradók bevonása a békefolyamatba, már csak azért is, hogy ne adjanak érveket a katonai elit kezébe befolyásuk megőrzéséhez.

Megrekedt továbbá az ország *modernizációjának folyamata* is, ami a polgári-liberális értékörhöz tartozó elitszoportok pozícióját gyengíti a tradicionális erőkkal szemben. Utóbbiak törekvései megfigyelhetők a társadalmi konfliktusok jelentős részének háttérében is, míg a szegény vidéki népesség milliói számára a globalizálódó világ elkerülhetetlen kihívásai mutatják meg lemaradásuk következményeit.

Sokáig elmaradt a *valós politikai rendszerváltás* is, amit jól fémjelez a „burmai szocializmus”, majd a közvetlen katonai diktatúra évtizedei és a jelenlegi kurzus között megfigyelhető személyi kontinuitások rendszere és a múlttal való elszámolás hiánya. Kérdés, hogy a 2015-ös választások nyomán felálló kabinet mennyire tud elszakadni ettől az örökségtől. Politikusai minőségben mindenképpen újat hoznak majd az ország kormányzati életébe, a korábbi elithez kötődő államigazgatás működésbe hozásával azonban lehetnek problémáik. Természetesen közvetlenül kapcsolódik ehhez a dilemmához a *hadsereg politikai funkcióinak* fennmaradása is. Felszámolása az alkotmány jelenlegi formájának megőrzésével lehetetlen, alkotmánymódosítások kikényszerítésével pedig roppant kockázatos, és kétséges, hogy egyáltalán megvalósítható-e. Emögött nemcsak egzisztenciák, hanem értékvilágok és identitások is állnak. A mianmari fegyveres erők elitje általában

18 Slodkowski, Antoni: Myanmar signs ceasefire with eight armed groups. *Reuters*, 2015. 10. 15.

hisz saját kompetenciáiban, és megbízhatatlannak tartja a széthúzó és folyton külföldi támogatásért járó civil politikai csoportokat. Emellett persze azt is el kívánja kerülni, hogy a polgárháború és diktatúra évtizedei alatt elkövetett (vagy elkövetéséhez hozzájáruló) lépései miatt jogi kellemetlenségei támadjanak a jövőben. Nyilvánvaló, hogy az ezzel összefüggő kompromisszumok alapfeltételét jelentik majd a továbbiakban bármiféle olyan engedménynek, melyet a haderő tehet a civil elit javára.

Végül ki kell emelnünk a megrekedt fejlődési folyamatok között *az állami erőszak-monopólium és a teljes területi szuverenitás biztosításának* elmaradását. A polgárháborús helyzet tükrében ezt nem kell sokat részleteznünk, érdemes rávilágítani azonban, hogy mindez ráadásul a fegyveres erők kezébe adott belpolitikai érveket saját fontosságának hangsúlyozására, míg a valódi rendszerváltás hiánya, a modernizáció megrekedése és a politika militarizálása jórészt az ő számlájukra írható.

Belpolitikai földrengés – biztos utóreggésekkel

A november 8-án lezajlott választások a nemzetközi megfigyelők (akik összesen körülbelül tízezren voltak) beszámolóí alapján jelentősebb fennakadásoktól és visszaélésektől mentesen zárultak, a választásra jogosult népesség – aznapi becslések szerint – mintegy 80%-ának részvételével. Az már a szavazás másnapján világossá vált, hogy az NLD elnyerte a mandátumok elsöprő többségét, egyértelmű jeleként a lakosság változás iránti igénynek. Noha az eredmények európai szemmel nézve minősíthetetlen lassúsággal csörgedeztek, a napok múltával a Liga fölénye egyre nagyobbak bizonyult a többi párttal szemben, november 12-én már az addig feldolgozott szavazatok alapján a betölthető parlamenti helyek akár 90%-át is az NLD nyerhette.¹⁹ Olyan egykor nagy hatalmú személyiségek vesztették el parlamenti széküket az USDP részéről, mint Htay Oo, a párt társelnöke vagy az alsóház korábbi elnöke, Shwe Mann.²⁰ A Liga vezetői ekkor már országszerte kivívott győzelemről beszéltek. Efelől nem is volt érdemi kétség a szakértők körében, különösen a 2012. április elsején megtartott időközi választások eredményeinek ismeretében, ahol az NLD a 45 meghirdetett mandátumból 43-at elnyert,²¹ Aung Szán Szu Csí pedig több mint 85%-kal hozta saját körzetét.²² A választások győzteséhez tehát kevés kétség fért, a folyamat eredményeképpen viszont két hatalmi központ, politikai kultúra és jövőkép feszülhet egymásnak Mianmarban az elkövetkező években: a katonai elit parlamenti képviselőivel, minisztereivel, az államigazgatásban megbúvó (vagy kevésbé megbúvó) embereivel, parlamenten kívüli befolyásával, valamint a polgári kormányzat a maga politikai legitimitációjával, társadalmi és nemzetközi támogatottságával. A feszültség ráadásul magán a kormányon belül is megjelenhet az NLD politikusai és az alkotmány szerint a katonai szférából érkezett védelmi vagy éppen a belügyminiszter között.

A választásokat követő hónapokban a személyi kérdések rendezése lesz az egyik fő feladat, különösen az NLD államfőjelölését övezi izgatott várakozás. Maga Aung Szán Szu

19 Myanmar election: President congratulates Suu Kyi. *BBC News*, November 12, 2015. (2015. 11. 12.)

20 Regencia, Ted: Myanmar opposition claims big gains in election. *Alljazeera*, 2015. 11. 10.

21 Burma: By-Elections a Step, but Not Real Reform. *Human Rights Watch*, 2012. 04. 07.

22 Myanmar election commission announces NLD wins overwhelmingly in by-elections. *xinhuanet.com*, 2012. 04. 02.

Csí külföldi állampolgárságú hozzátartozói miatt nem töltheti be az államfői posztot, az ehhez szükséges alkotmánymódosítást pedig a kormányzat valószínűleg nem fogja idő előtt erőltetni. A hetvenéves politikusnő várhatóan – és saját ígérete szerint is – a hatalom morális támaszaként és iránymutatójaként kíván fellépni. Tény ugyanakkor, hogy pártjának elsöprő lakossági támogatása nagyrészt az ő különleges személye által megtestesített jövőképek és életideálnak köszönhető. Választási győzelmével a mianmari politikai rendszerváltás újabb óriási lépést tett a beteljesülés felé, elérnie azonban még így sem sikerült azt. Igazán kritikus szakaszhoz éppen most érkezett, hiszen eddig a hátrébb húzódo katonai elitnek leginkább saját köreiből származó politikusokkal kellett egyezsége jutnia. Mostantól azonban egy olyan elitcsoporttal, amellyel szemben a katonák hagyományosan bizalmatlanok.

Komoly kockázat ilyen feltételek mellett, hogy a kormány esetleges kudarcai (melyek éppúgy adódhatnak hibákból, mint a vele szemben támasztott túlzott lakossági várakozásokból) az NLD-re és vezetésére hullnak majd vissza, míg azok előidézésében nem lesz kizárólagos a felelőssége. Ebből a perspektívából szemlélve talán szerencsés fejlemény a Liga vezetője számára, hogy a hatalom csúcsától tarthat egy bizonyos távolságot, ezáltal részben kívül helyezheti személyét a kormány munkájának anomáliáin is. Kérdés, hogy személyes hitele és taktikai érzéke elegendő lesz-e ehhez.

További veszélyforrást jelent a kormány külső és belső megítélésére nézve, hogy a mianmari társadalom etnikai és vallásfelekezeti ellentétei az elmúlt években is erőszakos megmozdulások sorához vezettek. Az Arakán térségben körülbelül 1,3 milliós lélekszámú élők muszlim rohingyák – állampolgári jogok hiányában – még a választásokon sem vehettek részt. A buddhista többség ellenük zajló akciói idején pedig az NLD és szellemi vezére sem állt ki mellettük az elvárt módon. Az NLD óvakodott iszlámbarát pártként feltűnni, és nem mert szembe menni a rohingyaellenes akciók során hangadó buddhista vallási elitel sem, mely a 2007. évi megmozdulások során is vezető szerepet vitt. Ez belpolitikai szempontból talán kifizetődő taktika volt, de a humanizmus és polgári jogok bajnokaként ismert pártvezér imázsát valamelyest kikezdte, és erre politikai ellenfelei is rájátszottak. A nemzetiségi térségekből szivárgó eredmények ugyanakkor november 12-re nyilvánvalóvá tették, hogy ennek nem volt komoly hatása a párt választási szereplésére. A Liga a nemzetiségi területeken is várakozásokon felül teljesített, ami rávilágított a kisebbségek (legalább részbeni) nyitottságára és bizalmára a párt országos megbékélési és liberalizációs politikája iránt. Ehhez a képhez persze az is hozzátartozik, hogy az ingatag biztonsági helyzet miatt mintegy 600 vidéki körzetben – főként a Kacsin és Shan szövetségi államokban – meg sem tudták tartani a voksolást.²³

A tényekhez ugyanakkor az is hozzátartozik, hogy Aung Szán Szu Csí minden nemzetközi elismertsége és kimagasló népvézéri kvalitásai dacára eddig egyetlen napig sem irányította azt az országot, amelyet a fentebb érintett számos belső konfliktusa és megrekedt fejlődése miatt manapság egyáltalán nem kellemes munka kormányozni. Aligha van megbízható támpontunk annak megítéléséhez, hogy tényleges politikai hatalom és felelősség birtokában – még ha az csak másokon keresztül manifesztálódik is – mit tudna megva-

23 Holmes, Oliver: Myanmar election: Aung San Suu Kyi's party heading for decisive victory. *The Guardian*, 2015. 11. 09.

lósítani a demokráciát és modernizációt előtérbe állító vízióiból. Előre borítékolható az is, hogy az etnikai csoportok közötti évtizedes sérelmek szintén a politikai karaktereket szétzúzó malomkövek szerepét játsszák majd, és bizonytalan, hogy Aung Szán tábornok nyugati értelmiségi attitűdökkel élő leánya mihez kezdhet a permanens polgárháborúban megnyomorodott határterületekkel és az itt berendezkedett, kábítószer-termelésből és -csempészésből élő fegyveres és bűnözői csoportokkal. Ehhez még a nemzetiségek körében megmutatkozó támogatottsága sem biztos, hogy elég eszközt ad a párt kezébe.

Szerencsés körülmény azonban, hogy a gazdasági növekedéssel egy ideig várhatóan nem lesz probléma Mianmarban, az Ázsiai Fejlesztési Bank, de még az IMF is nyolc százalékos feletti GDP-bővülést vár az idei és a jövő évre egyaránt.²⁴ Természetesen a szükségszerű – és az NLD által is favorizált – modernizáció áldozatait itt sem lehet majd megúszni, de a gazdasági alapok elvben megvannak az óvatos társadalmi változásokhoz.

Thein Sein elnök mandátuma elvileg 2016 márciusában jár le. Széles körű egyetértés mutatkozik abban, hogy eddig kell tető alá hozni az NLD zökkenőmentes kormányra lépéséhez szükséges kompromisszumokat, mégpedig a belpolitikai stabilitás megőrzése mellett. November 12-én Aung Szán Szu Csi megbeszélésre invitálta a hivatalának vég-hónapjait töltő államfőt, Min Aung Hlaing marsallt, a fegyveres erők vezérkari főnökét, valamint Shwe Mann parlamenti elnököt.²⁵ Kezdeményezése pozitív fogadtatásra talált, igaz, az a győztes NLD számára is létkérdés. Nem vitás, hogy a téli hónapok a belpolitikai egyeztetések kritikus időszakát jelentik majd, melynek során kiderül, milyen eséllyel kezdheti meg munkáját az új mianmari köztársaság első valóban polgári kormánya.

24 Lásd *Myanmar: Economy*. *Asian Development Bank*, 2015. 11. 12. és *World Economic Outlook 2015*. International Monetary Fund, 172. o.

25 Kyaw Hsu Mon: *After Suu Kyi Invitation, Observers Call For Swift Four-Party Meeting*. *The Irrawaddy*, November 11, 2015. (2015. 11. 12.)